

6.2. Одам бошини чекланган ранглар услубида ишлаш

Одам боши портрет жанрида мураккаб ижодий муаммоларни ечишда рангтасвирини маҳорат билан ишлаш, мутаносиблик деталларини катта ва кичик қисмларини бир-бирига боғлаш бўлиб, тус, ранг яхлитлигини пластик ечимини аниқлаш муҳим аҳамиятга эга. Шуларни ўрганмасдан туриб портрети тасвирланаётган кишининг ўхшашлигини кўрсатиб бўлмайди.

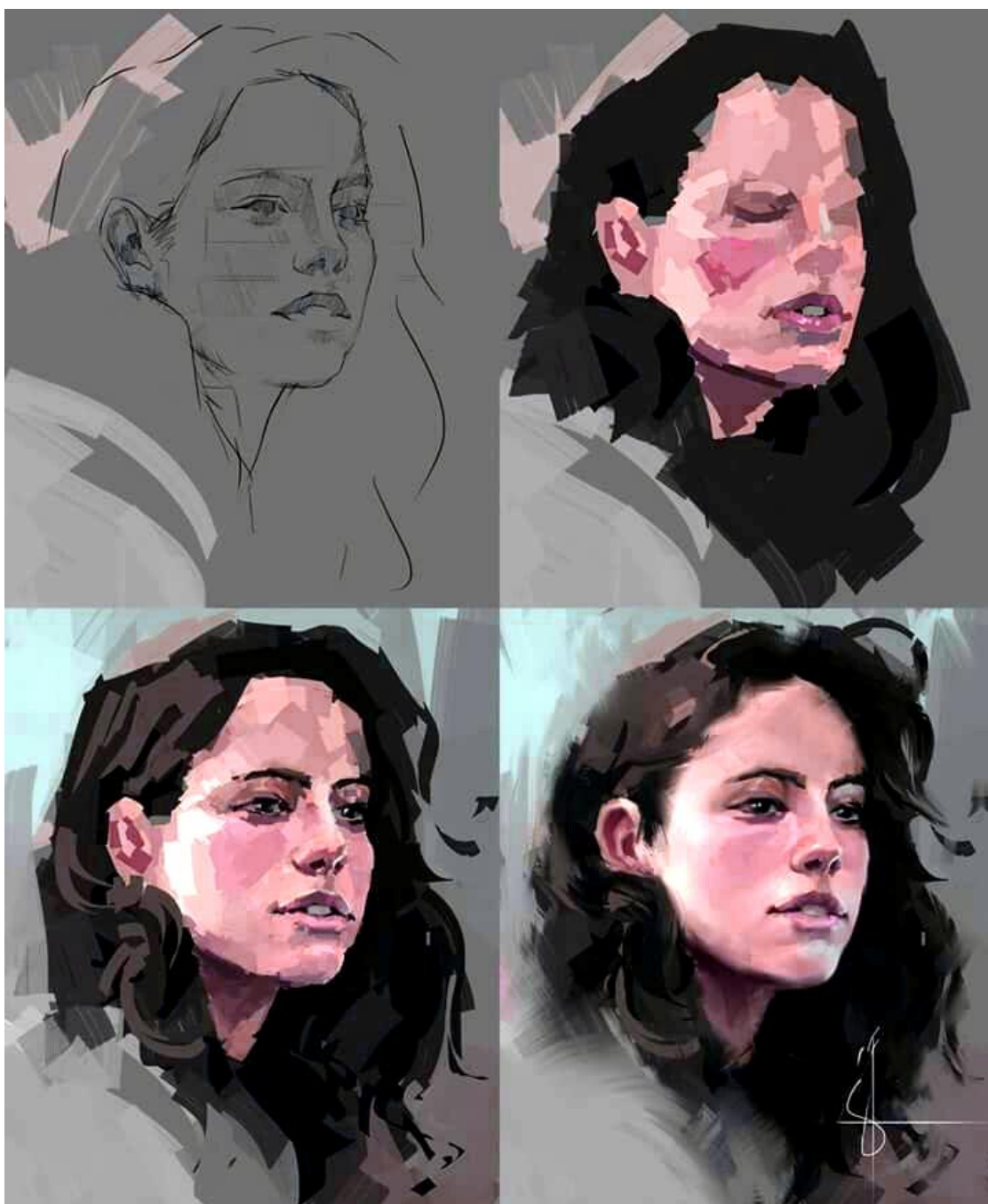
26 а - расм. Р.Ахмедов. Автопортрет.

Одам боши рангтасвирини ишлаш узоқ жараён. Жонли одам бошини ишлаш учун катта малакага эга бўлиш керак. Уни матода жойлашиши, перспектива ва анатомик қурилишини, шакл рангини кўрсата билиш билимини талаб қилади.

Портретда шахснинг образини, рухий ҳолатини, характерини тасвирлашда рангнинг роли жуда муҳим.

Одам портретини чекланган рангтасвирини ишлаш жараёни ўзаро боғлиқ бўлган бир неча турга бўлиш мумкин: 1) Одам бошини табиий ёруғликдаги ҳолатини ишлаш; 2) Одам бошини сунъий ёруғликда рангтасвирини ишлаш;

Тус нисбатларини тўғри амалга ошириш реалистик тасвирий санъатнинг асосий хусусиятидир. Рангтасвирда ранг ва тус муносабатлари билан боғлиқлиги муҳим ҳисобланади.

26 б - расм. Аёл портретини чекланган рангларда ишлаш босқичлари.

Одам бошини чекланган ранглар услубида ишлашда 3-4 ранглар танлаб, яъни; қизил, кўк, сариқ каби рангларга оқ, қора, рангдан фойдаланиб ҳар туслар яратиш мумкин. Уларнинг аралашмалари портрет ишлаш имкониятини беради.

Одам бошини чекланган ранглар услубида ишлаш босқичлари:

А). *Биринчи босқичда* одам бошини мато текислигига чизматасвирини қалам билан композицияли жойлаштириш. Енгил қурувчи чизиқлар ёрдамида одам бошини ҳақиқий ўлчамидан кичикроқ нисбатда тасвирлаш. Одам боши чизматасвирида ёруғ ва соя қисмлари аниқланиб тус нисбатларини штрихлаб ва шакл нисбатлари аниқланади.

Б). *Иккинчи босқичда* одам боши чизматасвирида аниқланган тус нисбатлари устидан енгил ранг бўёқлар суртиш усули билан туслари ишлаб чиқилади ва шакл тузилишини бузмаган ҳолда ранг берилади.

В). *Учинчи босқичда* жами ранглар тусини иссиқ ва совуқ ранглардан фойдаланиб ишланади ва камчиликлар босқичма-босқич тўғриланади. Портрет тасвирланувчига ўхшашлиги текширилади ва айниқса чехрасидаги деталларига аниқлик киритиб ишлов берилади. Одам боши тасвирланувчининг жинси, ёши ва характери акс эттирилган бўлса рангтасвир яқунланган деб ҳисобланади.

Таянч иборалар: одам брши, портрет, рангтасвир, характер, бочқич, контраст, ранг, тасвир, тасвирланучи.

Саволлар:

- 1. Портрет қандай бажарилади?*
- 2. Одам портретини ишлашда нимага эътибор бериш керак?*
- 3. Одам боши чехрасида шакл нисбатлари нимага ёрдам беради?*
- 4. Фон нима?*
- 5. Портрет ишлашда чекланган ранглар қандай?*

6. *Одам боши рангтасвирини ишлаш боқичлари қандай?*
7. *Шакллар ранг орқали қандай амалга оширилади?*